

ЗГІДНО З ОРІГІНАЛОМ

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

вул. Городецького, 13, м. Київ, 01001
Тел.: +380 44 278-37-23, факс: +380 44 271-17-83

E-mail: themis@minjust.gov.ua

<http://www.minjust.gov.ua>

Код ЄДРПОУ 00015622

РЗ. 24. 2017 № 5889-0-26-17

На № _____

Щодо повернення нормативно-правового акта після державної реєстрації

Міністерство юстиції України повертає після державної реєстрації наказ Міністерства оборони України від 21 березня 2017 року № 156 "Про затвердження Правил морально-психологічного забезпечення польотів державної авіації України".

Наказ зареєстровано в Міністерстві юстиції України 12 квітня 2017 року за № 489/30357 (наказ Міністерства юстиції України від 12 квітня 2017 року № 1245/5).

Додаток: оригінал зареєстрованого нормативно-правового акта на 25 арк.

Директор Департаменту реєстрації та систематизації правових актів

Н.А. Железняк

025199

Удод Б.В. 271 16 25

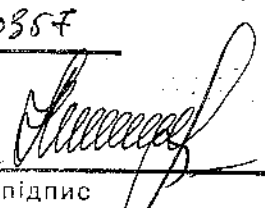
МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

21.03.2017

м. КИЇВ

№ 156

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України	
« <u>12</u> » <u>березня</u>	20 <u>17</u> р.
за № <u>489/30357</u>	
Керівник реєструючого органу _____	
	підпис

Про затвердження Правил
морально-психологічного
забезпечення польотів
державної авіації України

Відповідно до частини другої статті 7 Повітряного кодексу України та з метою здійснення нормативно-правового регулювання питань морально-психологічного забезпечення виконання польотів державної авіації України

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Правила морально-психологічного забезпечення польотів державної авіації України, що додаються.

2. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр оборони України
генерал армії України

С. Т. ПОЛТОРАК

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства оборони України

21 березня 2017 року № 156

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
" 12 " квітня 2017 р.
за № 489/30357
Керівник реєструючого
органу _____ підпис

ПРАВИЛА

морально-психологічного забезпечення
виконання польотів державної авіації України

I. Загальні положення

1. Ці Правила визначають порядок організації та проведення заходів морально-психологічного забезпечення (далі – МПЗ) польотів державної авіації (далі – ДА) України і є обов'язковими для виконання всіма суб'єктами державної авіації (далі – СДА).

Ці Правила розроблені відповідно до частини другої статті 7 Повітряного кодексу України, Указу Президента України від 04 вересня 1998 року № 981/98 "Про Концепцію виховної роботи у Збройних Силах та інших військових формуваннях України", Указу Президента України від 12 січня 2014 року № 28/2004 "Про Концепцію гуманітарного і соціального розвитку у Збройних Силах України", з урахуванням Правил виконання польотів державної авіації України, затверджених наказом Міністерства

оборони України від 05 січня 2015 року № 2, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України від 26 січня 2015 року за № 82/26527.

2. Терміни, що використовуються у цих Правилах:

Загальна психологічна підготовка – це формування професійних якостей, якими повинен володіти кожний член льотного екіпажу. Ці якості необхідні льотному складу для ефективного виконання завдань за призначенням.

Інформаційне забезпечення польотів (далі – ІЗП) – цілеспрямована діяльність командирів (начальників), службових осіб структур МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом) щодо інформаційного впливу на свідомість особового складу з метою формування у нього стійкої мотивації до виконання завдань польотів, адекватного розуміння ним воєнно-політичної та суспільно-політичної обстановки, покладених завдань, умов та особливостей їх виконання.

МПЗ польотів – вид, який має за мету формування, підтримання та поновлення морально-психологічного стану особового складу, необхідного для:

виконання польотних завдань екіпажами повітряних суден;
чіткого керівництва польотами групою керівництва польотами;
якісної підготовки авіаційної техніки і автотехніки, аеродрому, засобів зв'язку, засобів радіотехнічного, радіолокаційного, аеродромно-технічного, метеорологічного, орнітологічного, медичного та пошуково-рятувального забезпечення, об'єктивного контролю польотів.

МПЗ організовується та проводиться у загальній системі забезпечення польотів ДА;

Психологічне забезпечення польотів (далі – ПЗ) – цілеспрямована діяльність командирів (начальників), службових осіб органів МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом) з метою формування, підтримання поновлення у авіаційного персоналу, який залучається до виконання польотів, його психологічної готовності, емоційно-вольової стійкості до

негативних психологічних чинників у будь-яких умовах обстановки, зниження психогенних втрат та збереження психічного здоров'я;

Спеціальна психологічна підготовка – розвиток специфічних якостей льотного складу СДА, які експлуатують державні повітряні судна під час виконання покладених завдань. Сприяє освоєнню й удосконаленню техніки пілотування в різних умовах, елементів бойового застосування (спеціальних завдань), надання льотному складу впевненості в надійності і безвідмовності експлуатованої авіаційної техніки, формуванню взаєморозуміння з наземними пунктами управління і групою керівництва польотами під час виконання типових завдань;

Цільова психологічна підготовка – заходи, спрямовані на мобілізацію психіки льотного складу до виконання конкретного польоту, формування і закріплення психологічного образу майбутнього польоту. Зазначений вид підготовки повинен максимально враховувати умови виконання майбутнього польоту.

Інші терміни, що використовуються у цих Правилах, вживаються у значеннях, наведених у нормативно-правових актах України з питань діяльності в галузі авіації та Правилах виконання польотів державної авіації України, затверджених наказом Міністерства оборони України від 05 січня 2015 року № 2, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 26 січня 2015 року за № 82/26527.

3. Складовими МПЗ польотів є – інформаційне забезпечення та психологічне забезпечення.

4. Основні завдання ІПЗ є:

аналіз суспільно-політичної обстановки в регіоні дислокації СДА та її вплив на виконання завдань льотної зміни;

управління інформаційними потоками під час підготовки та в ході проведення польотів;

формування у авіаційного персоналу свідомого ставлення до виконання завдань льотної зміни;

роз'яснення авіаційному персоналу сутності, значення безпеки польотів для льотної діяльності, впровадження передового досвіду щодо організації роботи з дотримання безпеки польотів;

використання засобів масової інформації для пропаганди передового досвіду;

проведення воєнно-ідеологічної підготовки особового складу військових авіаційних частин;

системне суспільно-політичне, правове та військово-технічне (технічне) інформування авіаційного персоналу, що залучається до проведення польотів;

налагодження та підтримання внутрішньої та зовнішньої комунікації з питань соціального і правового захисту авіаційного персоналу та членів його сімей;

організація та проведення заходів щодо захисту від негативного інформаційно-психологічного впливу на авіаційний персонал;

пропаганда здорового способу життя серед авіаційного персоналу;

організація відпочинку і дозвілля авіаційного персоналу з використанням польових автоклубів, бібліотек, виставок, кіно-, відеообслуговування;

співпраця з органами державної влади та органами місцевого самоврядування з питань організації дозвілля авіаційного персоналу;

проведення заходів душпастирської роботи з авіаційним персоналом;

підтримання та розвиток здорових авіаційних традицій.

5. Основні складові ІЗП польотів: внутрішньо – комунікаційна робота військово-патріотична робота, організація дозвілля авіаційного персоналу.

6. Внутрішньо-комунікаційна робота передбачає налагодження комунікаційного процесу, системного та цільового проведення ідеологічної, інформаційно-роз'яснювальної, соціальної роботи з авіаційним персоналом; душпастирську опіку авіаційного персоналу; пропаганду здорового способу життя; організацію заходів захисту від негативного інформаційно-психологічного впливу; забезпечення командирів авіаційних частин (керівників СДА) (підрозділів) та їх заступників з МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом) методичними матеріалами, необхідними для інформаційної роботи з авіаційним персоналом в умовах підготовки і ведення операцій (бойових дій); забезпечення авіаційних частин (СДА) друкованими періодичними виданнями.

7. Військово-патріотична робота з авіаційним персоналом передбачає: утвердження у свідомості почуття патріотизму, особистої відданості українському народу; формування в авіаційного персоналу загальнолюдських цінностей, національної гордості, поваги до культурного та історичного минулого України через усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами громадянина та готовністю до виконання свого громадянського обов'язку – захисту Батьківщини.

8. Організація дозвілля авіаційного персоналу передбачає формування засобами культури і мистецтва високих моральних якостей, морально-психологічного стану, зняття негативних і утвердження позитивних емоційних станів, відновлення духовних, моральних, психічних та фізичних сил, мобілізацію (мотивацію) авіаційного персоналу на успішне виконання отриманих завдань.

9. Основні завдання ПЗ:

розвиток мотивації до льотної роботи;

розвиток психічної та психофізіологічної стійкості;

створення внутрішніх психічних джерел високої активності;

підвищення професійної дієздатності усіх психічних і психофізіологічних функцій авіаційного персоналу;

вивчення і прогнозування психологічної сумісності льотного екіпажу (екіпажів), виключення негативних проявів у поведінці льотного складу, зняття психологічних і психофізіологічних навантажень;

постійне вивчення та психологічний аналіз інцидентів, що трапились з вини авіаційного персоналу;

накопичення практичного досвіду психологічного аналізу помилкових дій;

тренування психічних і психофізіологічних функцій льотного складу;

формування навичок та вмінь щодо безпеки польотів авіаційного персоналу;

оцінка впливу соціально-побутових умов, режиму праці та відпочинку на безпеку польотів.

10. Основними складовими ПЗ польотів є: психологічний відбір, психологічна підготовка та психологічний супровід.

11. Психологічна підготовка авіаційного персоналу передбачає формування відповідних знань, умінь, навичок, якостей і досвіду, згуртованості підрозділів для забезпечення їх психологічної готовності до організованих, ініціативних та активних дій при виконанні польотів, стійкість до стрес-факторів і негативних психологічних чинників.

Види психологічної підготовки льотного екіпажу:

загальна;

спеціальна;

цільова.

12. Психологічний супровід передбачає здійснення комплексу організаційних, психологічних, медичних, соціальних, реабілітаційних

заходів, спрямованих на подолання авіаційним персоналом психотравмуючих факторів, збереження їх психічного здоров'я, формування звичок здорового способу життя.

Завдання психологічного супроводу підготовки та проведення польотів:

організація роботи щодо оперативного надання психологічної допомоги авіаційному персоналу, вжиття необхідних організаційних заходів;

створення позитивних мотиваційних настроїв для виконання завдань, аналіз ергономічного забезпечення та психогігієни льотної діяльності.

13. Під час проведення ПЗ польотів особлива увага приділяється виконанню заходів з безпеки польотів, а саме психологічному аналізу інцидентів, що трапились з вини авіаційного персоналу.

Психологічний аналіз помилкових дій та інцидентів полягає у виявленні психолого-педагогічних дій авіаційного персоналу, який не забезпечив попередження помилок льотного складу або навіть посилив вирогідність їх здійснення.

Психологічний аналіз помилкових дій та інцидентів проводиться за такими етапами:

перший етап – виявлення зв'язку помилкових дій льотного складу із сенсомоторними та інтелектуальними компонентами психіки;

другий етап – виявлення причин зовнішнього впливу на психіку льотного складу, основу яких складають мотиваційні, емоційно-вольові та пізнавальні компоненти психіки;

третій етап передбачає відпрацювання профілактичних заходів щодо попередження помилкових дій льотного складу та недопущення авіаційних подій та інцидентів. У ході цього етапу планувати заходи щодо підвищення теоретичних знань льотного складу, формувати правильні навички та вміння розподіляти та переключати увагу. Особлива увага приділяється заходам з відпрацювання дій у нестандартних ситуаціях, а також передбачаються

заходи з виключення випадків льотної недисциплінованості.

II. Обов'язки посадових осіб щодо проведення заходів морально-психологічного забезпечення польотів

1. Командир авіаційної частини (керівник СДА):

визначає основні завдання МПЗ підготовки авіаційного персоналу до виконання завдань за призначенням;

дає вказівки своїм заступникам, начальникам служб, командирам підрозділів з планування та проведення заходів, які сприяють підтриманню морально-психологічного стану авіаційного персоналу на рівні, що дозволяє виконувати завдання льотної підготовки, забезпечувати прийнятний рівень безпеки польотів;

визначає завдання щодо організації психологічної підготовки екіпажів повітряних суден до виконання польотних завдань;

здійснює контроль за якістю проведення зазначених заходів;

оцінює роль та місце посадових осіб авіаційної частини (СДА) щодо забезпечення належного морально-психологічного стану авіаційного персоналу та участь у заходах МПЗ під час проведення польотів. Визначає завдання щодо покращення рівня проведення заходів МПЗ.

2. Заступник командира авіаційної частини (керівника СДА):

проводить психологічний аналіз інцидентів та помилок у техніці пілотування, експлуатації авіаційної техніки та керівництва польотами, використовує результати аналізу для спеціальних занять з безпеки польотів, розробки та проведення профілактичних заходів;

проводить індивідуальну роботу з персоналом групи керівництва польотами, льотчиками (пілотами)-інструкторами;

організовує заняття з льотними екіпажами з вивчення нових та найбільш складних вправ льотної підготовки, звертаючи увагу на психологічні особливості їх виконання;

узагальнює та вивчає з льотними екіпажами досвід дій в особливих ситуаціях та випадках у польоті.

3. Заступник командира авіаційної частини (керівника СДА) з льотної підготовки:

враховує індивідуально-психологічні особливості льотних екіпажів та інші психологічні фактори під час складання планової таблиці польотів;

враховує індивідуально-психологічні особливості льотних екіпажів під час проведення планування льотної підготовки;

бере участь у психологічному аналізі інцидентів з вини льотного екіпажу повітряного судна.

4. Заступник командира авіаційної частини (керівника СДА) з інженерно-авіаційної служби:

організовує виховання у членів екіпажу повітряного судна почуття впевненості в надійності авіаційної техніки;

організовує формування у членів екіпажу повітряного судна знань, навичок та вмінь щодо експлуатації авіаційної техніки на землі та у повітрі;

бере участь в психологічному аналізі інцидентів та помилкових дій льотних екіпажів, пов'язаних з неправильною експлуатацією авіаційної техніки;

узагальнює досвід інженерно-технічного складу в період підготовки авіаційної техніки до польотів та під час її експлуатації.

5. Заступник командира авіаційної частини (керівника СДА) з МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом):

організовує МПЗ польотів;

організовує цілеспрямовану підготовку льотних екіпажів до виконання польотних завдань;

організовує проведення психологічної підготовки авіаційного персоналу до виконання завдань за призначенням;

визначає завдання щодо вивчення сумісності осіб льотного екіпажу (сумісності екіпажів у групах) до виконання польотів;

визначає завдання щодо поглибленого психологічного вивчення льотних екіпажів;

організовує індивідуальну роботу з авіаційним персоналом;

проводить роботу з вивчення морально-ділових, психологічних особливостей авіаційного персоналу;

організовує заходи із психологічної корекції при виявленні ознак несумісності (або найменших ознак несумісності) членів льотного екіпажу (у підрозділах наземного персоналу авіації);

організовує роботу із забезпечення технічними засобами пропаганди та періодичними виданнями;

організовує заходи дозвілля авіаційного персоналу;

організовує заходи щодо захисту від негативного інформаційно-психологічного впливу на авіаційний персонал;

організовує заходи щодо соціального та правового захисту авіаційного персоналу, членів його сімей;

здійснює контроль за станом соціально-побутових умов авіаційного персоналу;

організовує заходи душпастирської роботи з авіаційним персоналом;

аналізує організацію та проведення заходів МПЗ польотів.

6. Начальник медичної служби авіаційної частини (СДА):

вивчає індивідуально-психологічні особливості, працездатність льотних екіпажів та визначає відповідність льотного навантаження їх можливостям;

проводить або бере участь у проведенні психофізіологічних тренувань льотних екіпажів;

організовує заходи психофізіологічної корекції;

проводить з льотними екіпажами заняття з вивчення

психофізіологічних особливостей польотів;

вивчає з льотними екіпажами особливості впливу перевантажень, фізіологічні принципи захисту та бере участь у розробці заходів, спрямованих на підвищення рівня стійкості до перевантажень;

здійснює контроль за психофізіологічними функціями льотних екіпажів під час підготовки на тренажерах;

бере участь у психологічному аналізі інцидентів з вини авіаційного персоналу.

7. Начальник служби безпеки польотів авіаційної частини (СДА):

розробляє спільно зі структурами МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом) авіаційної частини профілактичні заходи на польоти щодо забезпечення безпеки польотів;

організовує та проводить профілактичні заходи щодо попередження помилкових дій льотного складу і недопущення авіаційних подій та інцидентів;

планує заходи щодо підвищення теоретичних знань льотного складу, формування правильних навиків та вмінь;

організовує та проводить заходи з відпрацювання дій у нестандартних ситуаціях, а також передбачає заходи з виключення випадків льотної недисциплінованості.

8. Командир авіаційного підрозділу (ескадрильї):

визначає завдання своїм заступникам, командирам ланок (загонів) з планування та проведення заходів, які сприяють підтриманню морально-психологічного стану авіаційного персоналу на рівні, що дозволяє виконувати завдання льотної підготовки, забезпечувати прийнятний рівень безпеки польотів;

організовує і контролює проведення передпольотних тренувань льотного складу в кабінах літаків по відпрацюванню дій екіпажів, з метою їх

психологічної готовності до дій в особливих випадках у польоті;

оцінює роль та місце посадових осіб авіаційного підрозділу (ескадрильї) у забезпеченні належного морально-психологічного стану авіаційного персоналу та участь у заходах МПЗ під час проведення польотів.

9. Заступник командира авіаційного підрозділу (ескадрильї) з МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом):

проводить індивідуально-виховну роботу з особовим складом підрозділу (ескадрильї);

аналізує морально-психологічний стан особового складу підрозділу (ескадрильї), психологічну готовність екіпажів до польотів;

проводить інформування особового складу підрозділу про якість виконання польотів;

контролює режими праці, приймання їжі та відпочинку особового складу підрозділу (ескадрильї);

аналізує рівень МПЗ польотів, доповідає командирі підрозділу (ескадрильї) та заступнику командира авіаційної частини (СДА) з МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом) пропозиції щодо його поліпшення;

узагальнює передовий досвід виконання польотних завдань у підрозділі (ескадрильї);

проводить заходи культурологічного забезпечення і дозвілля авіаційного персоналу підрозділу (ескадрильї);

готує матеріали з МПЗ для повного розбору польотів.

10. Заступник командира авіаційного підрозділу (зв'язку та радіотехнічного забезпечення, аеродромно-технічного забезпечення) з МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом):

проводить індивідуально-виховну роботу з особовим складом підрозділу;

аналізує морально-психологічний стан особового складу підрозділу

психологічну готовність екіпажів до польотів;

проводить інформування особового складу підрозділу про якість виконання забезпечення польотів;

контролює режими праці, приймання їжі та відпочинку особового складу підрозділу;

аналізує рівень МПЗ польотів, доповідає командирі підрозділу та заступнику командира авіаційної частини (СДА) з МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом) пропозиції щодо його поліпшення;

узагальнює передовий досвід виконання забезпечення польотів (радіотехнічного, аеродромно-технічного) в підрозділі;

проводить заходи з культурологічного забезпечення і дозвілля авіаційного персоналу підрозділу;

готує матеріали з МПЗ для повного розбору польотів.

11. Командир ланки (загону) проводить тренування на тренажерах і в кабінах літаків по відпрацюванню дій екіпажів з метою їх психологічної підготовки до дій в особливих випадках в польоті.

III. Планування заходів морально-психологічного забезпечення польотів

1. Основою для планування польотів є рішення командира авіаційної частини (керівника СДА) на проведення польотів.

2. Заступник командира авіаційної частини (керівника СДА) з МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом), залежно від характеру і особливостей запланованих польотів, рівня натренованості льотних екіпажів та рівня підготовки авіаційного персоналу, який забезпечує польоти розробляє план морально-психологічного забезпечення на льотну зміну

зразок якого наведено у додатку до цих Правил.

3. План МПЗ складається в період планування польотів і уточнюється після постановки завдань на польоти авіаційному персоналу після передпольотних вказівок та у ході польотів.

План підписується заступником командира авіаційної частини (керівника СДА) з МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом) і затверджується командиром авіаційної частини (керівником СДА).

План МПЗ доводиться до командирів підрозділів авіаційної частини (СДА). Заступники командирів підрозділів авіаційної частини (СДА) з МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом) організують та проводять заходи МПЗ польотів у підпорядкованих підрозділах.

Якщо польоти проводяться в декілька змін або у спарені дні (ночі), може бути складено єдиний план на весь період польотів, при цьому у плані МПЗ передбачаються конкретні заходи з урахуванням специфіки завдань і вправ, які виконуються в процесі кожної льотної зміни.

4. План МПЗ польотів складається із трьох розділів:
заходи в період підготовки до польотів;
заходи у ході проведення льотної зміни;
розбір польотів.

У плані коротко формулюються основні завдання льотної зміни.

У разі проведення польотів в декілька змін у кожен з них призначається відповідальний офіцер (працівник) органів МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом), який здійснює контроль і надає допомогу в організації та проведенні запланованих заходів.

Плани МПЗ зберігаються протягом навчального року як звітний матеріал.

5. Основні завдання ІПЗ в період підготовки до польотів:

- аналіз суспільно-політичної обстановки в регіоні дислокації СДА та її вплив на виконання завдань льотної зміни;
- управління інформаційними потоками під час підготовки до польотів;
- формування у авіаційного персоналу свідомого ставлення до виконання завдань льотної зміни;
- роз'яснення сутності і значення безпеки польотів для льотної діяльності;
- проведення воєнно-ідеологічної підготовки особового складу військових авіаційних частин;
- налагодження та підтримання внутрішньої та зовнішньої комунікації з питань соціального і правового захисту авіаційного персоналу;
- організація та проведення заходів щодо захисту від негативного інформаційно-психологічного впливу на авіаційний персонал;
- пропаганда здорового способу життя серед авіаційного персоналу.

6. Основні завдання ІПЗ в період підготовки до польотів:

- підвищення мотивації до льотної роботи;
- розвиток психічної та психофізіологічної стійкості;
- створення внутрішніх психічних джерел високої активності;
- підвищення професійної дієздатності усіх психічних і психофізіологічних функцій авіаційного персоналу;
- вивчення і прогнозування психологічної сумісності, виключення негативних проявів у поведінці льотного екіпажу (екіпажів), зняття психологічних і психофізіологічних навантажень;
- тренування психічних і психофізіологічних функцій льотного складу;
- формуванням навичок та вмінь авіаційного персоналу.

7. Під час загальної підготовки при проведенні МПЗ польотів:

- уточнюються вимоги документів, які регламентують безпеку польотів.

особлива увага звертається на їх практичне виконання, контроль за виконанням визначених заходів;

звертається увага на індивідуальну роботу з молодими льотчиками та льотним складом, який має перерви в польотах, схильний до переоцінювання своїх можливостей та зазнайства, раніше допускав порушення правил польотів;

організовується робота наземного складу авіації авіаційної частини (СДА) зі створення здорового морально-психологічного клімату в колективах, обміну передовим досвідом з підготовки авіаційної техніки, засобів наземного забезпечення польотів, психологічної сумісності технічних груп обслуговування, підрозділів та служб забезпечення польотів;

проводиться робота з узагальнення і впровадження в практику позитивного досвіду з підготовки до польотів екіпажів повітряних суден, груп керівництва польотами, авіаційної техніки, засобів забезпечення польотів.

8. Під час попередньої підготовки при проведенні МПЗ польотів:

організуються та проводяться заходи з групами керівництва та забезпечення польотів щодо забезпечення виконання завдань льотної зміни і готовності до дій в особливих випадках у польоті;

проводяться заходи, спрямовані на вирішення завдань спеціальної психологічної підготовки авіаційного персоналу, що сприяють формуванню високого морально-психологічного настрою, забезпеченню довгострокової працездатності і готовності якісно виконувати поставлені завдання.

9. Під час передпольотної підготовки при проведенні МПЗ польотів::

контролюється дотримання режиму харчування льотних екіпажів та авіаційного персоналу, який бере участь у польотах;

здійснюється аналіз стану здоров'я льотних і психофізіологічної готовності до виконання польотних завдань;

проводиться перевірка готовності фахівців з МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом) до проведення заходів, що плануються відповідно до прийнятого варіанта польотів;

визначаються строки подання інформації про проведення заходів МПЗ та їх дієвість, про позитивні результати, виявлені недоліки тощо.

10. МПЗ під час проведення польотів спрямовується на:

мобілізацію авіаційного персоналу на ритмічне, повне та якісне виконання завдань льотної зміни;

підтримання порядку та дисципліни на землі і в повітрі;

підтримку високого морально-психологічного стану авіаційного персоналу;

забезпечення безпеки польотів.

11. Основні завдання ППЗ під час проведення польотів:

аналіз суспільно-політичної обстановки в регіоні дислокації авіаційної частини (СДА) та її вплив на виконання завдань льотної зміни;

управління інформаційними потоками під час проведення польотів;

роз'яснення авіаційному персоналу сутності, значення безпеки польотів для льотної діяльності, впровадження передового досвіду щодо організації роботи з дотримання безпеки польотів;

використання засобів масового інформування для пропаганди передового досвіду;

суспільно-політичне, правове та військово-технічне (технічне) інформування авіаційного персоналу, що залучається до проведення польотів;

підтримання внутрішньої та зовнішньої комунікації з питань соціального і правового захисту авіаційного персоналу;

організація та проведення заходів щодо захисту від негативного інформаційно-психологічного авіаційного персоналу;

пропаганда здорового способу життя серед авіаційного персоналу;
організація відпочинку авіаційного персоналу з використанням польових автоклубів, бібліотек, виставок, кіно-, відеообслуговування;
проведення душпастирської роботи з авіаційним персоналом;
підтримання та розвиток здорових авіаційних традицій.

12. Основні завдання ПЗ під час проведення польотів:

постійне вивчення та психологічний аналіз інцидентів, що трапились з вини авіаційного персоналу;
накопичення практичного досвіду психологічного аналізу помилкових дій;
тренування психічних і психофізіологічних функцій у льотного складу;
оцінка впливу соціально-побутових умов, режиму праці та відпочинку на безпеку польотів.

13. Під час льотної зміни заступник командира авіаційної частини (керівника СДА) з МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом) організовує і проводить заходи з керівним льотним та інженерно-технічними складом, керівним складом підрозділів (ескадрилій, підрозділів забезпечення та охорони) авіаційної частини (СДА), який бере участь в польотах, щодо зразковості під час виконання завдань льотної зміни.

Матеріали об'єктивного контролю використовуються для навчання льотних екіпажів, організації обміну передовим досвідом щодо виконання нових та складних завдань льотної підготовки.

Під час роботи з льотними екіпажами проводяться заходи з цільової психологічної підготовки, що передбачають формування стану високої морально-психологічної рівноваги і готовності до виконання конкретного польотного завдання.

14. Розбір польотів є заключним етапом льотної зміни. У ході підготовки до розбору польотів заступник командира авіаційної частини (керівника СДА) з МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом) аналізує виконання плану МПЗ польотів, узагальнює результати проведених заходів, визначає оцінку морально-психологічного стану авіаційного персоналу щодо спроможності виконувати завдання за призначенням. За необхідності з метою орієнтування керівного складу короткі висновки про проведені заходи МПЗ польотів доводяться на попередньому розборі польотів.

На повному розборі польотів заступник командира авіаційної частини (керівника СДА) з МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом) проводить всебічний аналіз змісту і дієвості заходів МПЗ, визначає ступінь їх впливу на повноту та якість виконання завдань льотної зміни; аналізує форми і методи, що використовувалися у роботі з авіаційним персоналом, позитивний досвід та виявлені недоліки.

Після повного розбору польотів заступник командира авіаційної частини (керівника СДА) з МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом) проводить частковий розбір організації і проведення заходів МПЗ з фахівцями структур з МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом).

IV. Особливості проведення заходів морально-психологічного забезпечення польотів в умовах особливого періоду

1. Із введенням в державі особливого періоду МПЗ польотів спрямовується на формування та підтримання психологічної стійкості авіаційного персоналу до психотравмуючих факторів, психологічної готовності льотного складу до застосування зброї на ураження, ведення бойових дій в умовах негативного інформаційно-психологічного впливу противника, активізації радикально налаштованих елементів в місцях дислокації авіаційних частин (СДА) та в районах оперативних аеродромів.

Головні зусилля МПЗ зосереджуються в авіаційних підрозділах, що виконують завдання безпосередньо в кризових регіонах та поза межами пунктів постійної дислокації.

2. Особливості організації МПЗ польотів в умовах особливого періоду: проведення постійного моніторингу суспільно-політичної обстановки в районі дислокації авіаційних частин (СДА) з метою своєчасного виявлення осередків напруження, їх локалізації у взаємодії з правоохоронними органами та іншими військовим формуваннями;

проведення заходів щодо протидії негативному інформаційно-психологічному впливу противника, унеможливлення негативного емоційно-психологічного впливу на льотний склад;

вивчення, аналіз та постійне відслідковування морально-психологічного стану авіаційного персоналу, у першу чергу льотного складу, з урахуванням змін у воєнно-політичній, суспільно-політичній та бойовій обстановці;

підбір та розстановка льотного складу з урахуванням натренованості, який за своїми морально-психологічними якостями та особливостями може бути задіяний до виконання бойових завдань, завдань із бойового чергування та пошуково-рятувального забезпечення, спеціальних завдань з евакуації особового складу та озброєння і військової техніки, інших матеріально-технічних засобів тощо;

проведення з льотними екіпажами заходів спеціальної (залежно від роду авіації, особливостей виконання бойових (спеціальних) завдань) та цільової психологічної підготовки.

3. Під час проведення МПЗ польотів особлива увага приділяється:

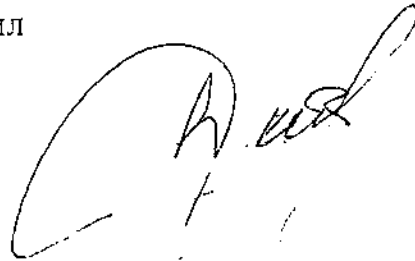
відпрацюванню практичних вправ щодо вдосконалення навиків техніки пілотування, пов'язаних зі зменшенням підльотного часу (з моменту

побудови бойового порядку до району виконання бойового завдання (району цілі);

виконанню практичних вправ щодо дій льотчика (екіпажу) у разі виходу з ладу окремих вузлів (агрегатів) в результаті потрапляння в літак засобів ураження. Проводяться заходи психічного відновлення з льотним складом після отримання ним бойового стресу (аварійного залишення літака при виконанні бойового завдання, перебування у полоні тощо);

проведення роз'яснювальної роботи щодо небезпеки використання авіаційним персоналом Інтернет-ресурсів, збереження конфіденційності особистої інформації, порядку ведення розмов мобільними засобами зв'язку на території частини, обмеження здійснення листування та відеозв'язку в мережі Інтернет.

Командувач Повітряних Сил
Збройних Сил України
генерал-полковник

С.С.ДРОЗДОВ

Додаток

до Правил морально-психологічного
забезпечення польотів державної авіації
України

(пункт 2 розділу III)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Командир частини (керівник установи)

(військове звання, підпис, ініціали, прізвище)

“ ” _____ 20__ року

ПЛАН

морально-психологічного забезпечення польотів
“ ” _____ 20__ рокуЧас проведення польотів:

07 вересня – з 15.00 до 22.00

До проведення польотів залучаються такі військові частини: А0000, А9999.

Основні завдання польотів:

1. Польоти за планом бойової підготовки.
2. Відновлення втрачених навичок за видами ЛП.
3. Політ на забезпечення практичних дій підрозділів РТВ.

До проведення польотів залучається наступна авіаційна техніка:

Су25УБ – 1	Су25УБМ1К – 1	Су25М1 – 3	Л-39М1 – 4
Су25УБМ1 – 2	Су25 – 3	МіГ-29 – 1	МіГ-29УБ – 1

До забезпечення польотів залучаються військовослужбовці:

Особовий склад БАТЗ	Особовий склад БЗ та РТЗ	Особовий склад пожежного взводу	Особовий склад Авіа ТЕЧ	Особовий склад 1 АЕ	Особовий склад 2 АЕ
25	25	5	16	32	34

№ з/п	Заходи	Дата проведення	Відповідальний	Примітки
1	2	3	4	5
I. У період організації та підготовки до польотів.				
1.	Постановка завдання щодо організації МПЗ польотів, усвідомлення завдання, визначення спрямованості і змісту МПЗ польотів	06.09.2016	КЧ	

1	2	3	4	5
2.	Доведення до посадових осіб, що відповідають за роботу з особовим складом, завдань на льотну зміну, заходів безпеки польотів, визначення найбільш важливих питань	06.09.2016	ЗКЧ з ЛП, ЗКЧ по РОС (МПЗ), НСБП	
3.	Заслуховування офіцерів структур по РОС щодо підготовки до польотів. Надання допомоги посадовим особам у плануванні заходів МПЗ на період підготовки і проведення льотної зміни	06.09.2016	ЗКЧ по РОС (МПЗ) ЗКП по РОС (МПЗ), психолог	
4.	Аналіз СПО в районі виконання польотів, факторів можливого негативного ІПВ. Визначення порядку і змісту інформаційно-пропагандистського забезпечення в ході проведення польотів	06.09.2016	ЗКЧ по РОС (МПЗ), НР-ЗНЦ	
5.	Організація психологічної підготовки льотних екіпажів до виконання польотів: цільова – (згідно з курсом БП ША- 2002); відновлення втрачених навичок за видами ЛП; спеціальна - політ на забезпечення практичних дій підрозділів РТВ	06.09.2016	ЗКЧ по РОС (МПЗ), ЗКП по РОС (МПЗ), командири ескадрилій та ланок	
6.	Здійснення контролю відпочинку особового складу підрозділів (ескадрилій)	06.09.2016	ЗКЧ по РОС, ЗКП по РОС	
7.	Підготовка сил та засобів МПЗ до проведення заходів МПЗ забезпечення польотів	06.09.2016	ЗКЧ по РОС	
II. Під час проведення льотної зміни				
1.	Проведення індивідуально-виховної роботи з особовим складом, спрямованою на успішне виконання завдань льотної зміни	07.09.2016	ЗКЧ, ЗКЧ з ЛП, ЗКЧ по РОС (МПЗ), ЗКЧ з ІАС, НСБП,	
2.	Моніторинг морально-психологічного стану особового складу	07.09.2016	ЗКЧ по РОС (МПЗ), ЗКП по РОС (МПЗ)	
3.	Організація інформування особового складу про якість виконання завдань польотів	07.09.2016		
4.	Роз'яснення особовому складу сутності, значення безпеки польотів для льотної діяльності	07.09.2016		
III. Після завершення польотів (розбір польотів)				
1.	Участь у попередньому розборі польотів	Після завершення польотів	ЗКЧ по РОС (МПЗ)	
2.	Доповідь командира військової частини про підсумки МПЗ проведення польотів			
3.	Заслуховування посадових осіб, що відповідають за роботу з особовим складом, про результати їх роботи в ході проведення польотів			
4.	Узагальнення передового досвіду роботи льотних екіпажів, групи контролю польотів та груп забезпечення			

Заступник командира авіаційної частини (керівника СДА) з
МПЗ (по роботі з особовим складом, персоналом)

(військове звання, підпис, ініціали, прізвище)

“ _____ ” _____ 20 ____ року

АРКУШ ПОГОДЖЕННЯ

проекту наказу Міністерства оборони України «Про затвердження Правил морально-психологічного забезпечення польотів державної авіації України»

Міністр внутрішніх справ України

А.Б. Аваков

«__» _____ 2017 року

АРКУШ ПОГОДЖЕННЯ

проекту наказу Міністерства оборони України «Про затвердження Правил морально-психологічного забезпечення польотів державної авіації України».

**Тво Голови Державної прикордонної
служби України**

генерал-лейтенант

«24» січня 2017 року

В. Серватюк

НАКАЗ
Голови
Державної прикордонної служби України
м. Київ

«23» січня 2017 року

№ 62 -ОС

**Про тимчасове виконання обов'язків
Голови Державної прикордонної
служби України**

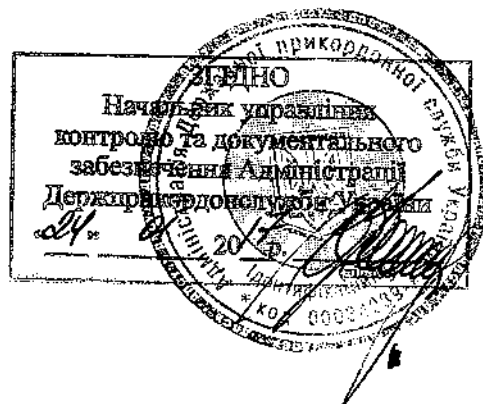
З 23 по 27 січня 2017 року вибуваю у службове відрядження на ділянку Західного регіонального управління.

На період відрядження тимчасове виконання обов'язків Голови Державної прикордонної служби України покладаю на першого заступника Голови Державної прикордонної служби України генерал-лейтенанта Серватюка Василя Миколайовича.

Голова Державної прикордонної служби України

генерал-полковник

В. Назаренко

АРКУШ ПОГОДЖЕННЯ

проекту наказу Міністерства оборони України «Про затвердження Правил морально-психологічного забезпечення польотів державної авіації України»

Голова Державної служби з надзвичайних ситуацій

[Handwritten signature]
М. Чечоткін

«23» січня 2017